

ĐỘC LẬP DÂN TỘC VÀ CHỦ NGHĨA XÃ HỘI TRONG DI SẢN HỒ CHÍ MINH

BÙI NINH PHONG (*)

Thời khi bị chủ nghĩa thực dân phương Tây nô hóa nhân dân Việt Nam phải đấu tranh để thoát thân phận nô lệ. Những người yêu nước và dân tộc Việt Nam đã thử nghiệm mọi con đường cứu nước. Nhưng cuối cùng, Hồ Chí Minh tìm được con đường cứu nước đúng đắn và tốt nhất. Đó là giải phóng dân tộc theo con đường cách mạng vô sản.

Trần trỗi lộn nhát của Hồ Chí Minh không phải là vấn đề dân tộc nói chung mà là vấn đề dân tộc thuộc địa. Xuất phát từ thực tiễn Việt Nam, một nước thuộc địa phương Đông, và trên nền tảng của chủ nghĩa Mác- Lênin, Hồ Chí Minh đã xây dựng một hệ thống luận điểm về cách mạng giải phóng các dân tộc thuộc địa vô sản và những yêu cầu Việt Nam nông thôn và nông nghiệp quan trọng vào kho tàng lý luận cách mạng của chủ nghĩa Mác- Lênin. Nội dung luận điểm về bản

chất xấu xa của chế độ thực dân, một chế độ tối tàn thối nát là một hành động bảo vệ của kẻ mạnh nói với kẻ yếu; luận điểm về mối quan hệ mật thiết giữa cách mạng giải phóng dân tộc với các nước thuộc địa với cách mạng vô sản ở "chính quốc" không phải thuộc cách mạng "chính quốc", mà nó có khả năng giành thắng lợi trước bằng cách "ném sỏi ta mà tòi giải phóng cho ta" và tác động tích cực trở lại cách mạng vô sản "chính quốc". Cách mạng là sự nghiệp

(*) PGS.TS.GVCC., Viện Hồ Chí Minh – Học viện Chính trị Hành chính quốc gia Hồ Chí Minh.

của quân chúng. Khi nào hoàn kết toàn dân tộc lại những lúc chủ yếu của cách mạng, phải nỗ lực tập hợp rộng rãi trong Mặt trận dân tộc thống nhất.

Lãnh đạo cách mạng giải phóng dân tộc phải do Đảng của giai cấp công nhân, của nhân dân lao động, của dân tộc, lấy chủ nghĩa Mác- Lênin làm nền tảng và kim chỉ nam, coi công lao chính trị của nhân dân và tổ chức chặt chẽ của nội ngũ cán bộ đảng viên như phẩm chất nào nỗ lực cách mạng, coi những lúc trí tuệ của lãnh đạo chính trị, trung thành với lợi ích của giai cấp và dân tộc.

Hệ thống lý luận cách mạng giải phóng dân tộc của Hồ Chí Minh được hình thành từ những năm 20 của thế kỷ XX tiếp tục phát triển và hoàn thiện ở các giai đoạn cách mạng, nỗ lực truyền bá khắp Việt Nam, khắp vùng đất rộng khắp của nhân dân Việt Nam mà trước hết là nơi người thanh niên trí thức yêu nước. Từ nội dung với sự xuất hiện các tổ chức công sản cuối năm 1929 đầu năm 1930, dần dần trở nên của Đảng Cộng sản Việt Nam do Hồ Chí Minh sáng lập. Tổ chức Hồ Chí Minh về giải phóng dân tộc là nỗ lực thúc đẩy kiến nghị của Việt Nam và phong trào giải phóng dân tộc trên thế giới.

Giai đoạn dân tộc theo con đường cách mạng vô sản là nỗ lực lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội. Cùng với quá trình cách mạng Việt Nam, công lao của những người làm sáng tạo thêm. Nội dung quá trình cách mạng Việt Nam gồm hai giai đoạn có phần đan xen vào nhau, cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân và cách mạng xã hội chủ nghĩa, giai đoạn sau hoàn thành những nhiệm vụ chưa làm xong của giai đoạn trước, và giai đoạn trước, khi có nhiều kiến nghị của Đảng và nhân dân làm một số nhiệm vụ của giai đoạn sau. Ngay sau khi Đảng Cộng sản Việt Nam ra đời, cách mạng Việt Nam đã có sự gắn bó mật thiết giữa nỗ lực lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội. Mỗi lần năm nào tranh giành nỗ lực lập dân tộc theo hình thức xã hội chủ nghĩa, hai cuộc kháng chiến chống Pháp và chống Mỹ đã tạo nên những lúc "kép". Nỗ lực lập dân tộc là nền tảng của chủ nghĩa

xã hội và chủ nghĩa xã hội mang lại nội dung thời kỳ cho nỗ lực lập dân tộc, làm cho nỗ lực lập dân tộc này như triết lý và có hiệu quả nhất. Ngay sau Cách mạng Tháng Tám, Hồ Chí Minh đã nói rõ "Nếu nỗ lực nỗ lực lập mà dân không hưởng hạnh phúc tự do, thì nỗ lực cũng chẳng có nghĩa lý gì"⁽¹⁾. Luận điểm này là sự thể hiện mục tiêu, lý tưởng nỗ lực lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội, sau này nỗ lực kết lại trong khẩu hiệu nổi tiếng "Không có gì quý hơn nỗ lực lập, tự do!". Về kháng chiến và kiến quốc, chúng ta nói, chúng ta nói, chúng ta nói ngoài xã hội, có thể coi là những lời, những trình nỗ lực lập dân tộc gắn liền với lý tưởng xã hội chủ nghĩa một cách thiết thực, gần gũi, và tâm thần của dân tộc, mỗi người dân đều hiểu và mỗi người yêu nước đều có thể tận tâm. Năm cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước, nỗ lực lập dân tộc gắn liền với chủ nghĩa xã hội càng hòa quyện vào nhau chặt chẽ làm nên thắng lợi giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước.

Tên con đường thức hiện sự nghiệp giải phóng dân tộc, Hồ Chí Minh bắt gặp lý tưởng xã hội chủ nghĩa rồi chủ nghĩa xã hội. Ngay sau nội dung kháng chiến "cuộc giải phóng dân tộc là cuộc giải phóng của chủ nghĩa công sản". Năm 1923, Hồ Chí Minh viết: "Chức năng của công sản mỗi lúc nhân loại, đem lại cho mỗi người không phải biết chúng ta và nguồn gốc sự tự do, bình đẳng, bác ái, hoàn kết, tự do, ấm no trên quả đất, việc làm cho mỗi người và vì mỗi người, niềm vui, hòa bình, hạnh phúc..."⁽²⁾.

Con đường hình thành tổ chức Hồ Chí Minh về chủ nghĩa xã hội, trước hết thống nhất với quan niệm của các nhà kinh điển Mác-xít từ những kiến nghị về kinh tế- xã hội, chính trị - triết học; về sự minh bạch của giai cấp công nhân. Song Hồ Chí Minh thì từ nền dân tộc nên Người tiếp

(1) Hồ Chí Minh. *Toán tập*, t.4. Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 1995, tr.56.

(2) Hồ Chí Minh. *Sơ thảo*, t.1, tr.460.

cải chuïnhóa xã hội từ truyền thống lịch sử văn hóa của dân tộc mà không phải là long yêu nước, tính công nông và khai hoang giải phóng dân tộc. Chính từ chuïnhóa yêu nước mà Người tin theo Lenin. Rồi tổng bóc lột, Người thì nên kết luận là “chưa có chuïnhóa xã hội và chuïnhóa công sản mới giải phóng nước các dân tộc bị áp bức và giải cấp công nhân toàn thế giới”⁽³⁾. Như vậy, với Hồ Chí Minh, chưa có chuïnhóa xã hội mới cứu nhân loại, mới thúc đẩy tiến bộ xã hội, tự do, hạnh phúc cho các dân tộc, trong nội bộ dân tộc Việt Nam. Nên nhớ biết trong tư duy Hồ Chí Minh về chuïnhóa xã hội là Người tiếp cận chuïnhóa xã hội từ phương diện nào đó. Chuïnhóa xã hội không chỉ là kinh tế chính trị mà nó là một chế độ tốt đẹp vì nó là lập với chuïnhóa cải nhân. Theo Hồ Chí Minh: “Chuïnhóa cải nhân là một trường đại cho việc xây dựng chuïnhóa xã hội. Cho nên thắng lợi của chuïnhóa xã hội không thể tách rời thắng lợi của cuộc đấu tranh chống chuïnhóa cải nhân”⁽⁴⁾.

Những cách tiếp cận nội bộ cho thấy mục tiêu chuïnhóa xã hội Việt Nam trong tư tưởng Hồ Chí Minh và mang tính nguyên lý và phù hợp với hoàn cảnh Việt Nam, phản ánh quy luật của cách mạng Việt Nam. Nội dung chính là *triet ly* Hồ Chí Minh về phát triển xã hội Việt Nam: NÓI LẠP - TỰ DO - HẠNH PHÚC.

Theo Hồ Chí Minh, muốn có tự do, hạnh phúc, trước hết phải giành nước độc lập dân tộc. Có nước độc lập dân tộc rồi, phải xây dựng chuïnhóa xã hội. Nó là một chế độ có nền kinh tế xã hội chuïnhóa với công nghiệp và nông nghiệp hiện đại, khoa học và kỹ thuật tiên tiến. Phải thiết kế chế độ chính trị do nhân dân làm chủ và là chủ. Nước ta là nước dân chủ mà vô cùng cao nhất là dân. Bao nhiêu lợi ích đều vì dân; bao nhiêu quyền hạn đều của dân; chính quyền từ xã đến Chính phủ Trung ương đều do dân cử ra. Chuïnhóa xã hội Việt Nam phải đạt nước những mục tiêu và văn

hóa, xã hội, mà văn hóa hiện theo nghĩa rộng, lấy con người mới làm hạt nhân, sẽ từ đó có một nước, dân nước cho niềm vui công nghiệp xã hội, hiện đại xã hội nước; “sở hữu cho quốc dân”; “lãnh đạo quốc dân về thời hiện đại lập, tự do, tự chủ”; giúp cho loài người sinh tồn và làm mức độ sống con người. Văn hóa không riêng ngoài mà riêng trong kinh tế và chính trị. Văn hóa phải xã hội tham nhập, lối sống, phục vụ, xã hội. Về mặt quan hệ xã hội, chuïnhóa xã hội chủ nghĩa xây dựng mối quan hệ tốt đẹp giữa con người với con người. Hồ Chí Minh quan tâm tới giáo dục như là một khâu tốt nhất Người chỉ ra “Một dân tộc do là một dân tộc yêu”; “do thì dài, dài thì hơn”. Giáo dục chính là sự nghiệp “trồng người”, vun bồi “hồng, chuyên” để con người và làm nước lịch sử và làm mức độ của sự nghiệp cách mạng, v.v... Những mục tiêu nội bộ hoàn toàn sao chép trong học thuyết Mác-xít mà phản ánh xã hội nước từ thời tiền Việt Nam, thể hiện bản lĩnh và trí tuệ sáng tạo Hồ Chí Minh, bản chất tốt đẹp của chuïnhóa xã hội Việt Nam

Hồ Chí Minh rất quan tâm tới những trôi lốc kim hãm sự phát triển của chuïnhóa xã hội. Ngay sau Cách mạng Tháng Tám, Hồ Chí Minh đã chỉ ra việc dân đói, giặc đói, kiến thiết khôi phục việc chống kẻ thù gian ác xã hội; “thắng nước và phong kiến là tổng nói để thắng bản cùng và là cả con người nhiều”. Từ nội tư duy xuyên suốt của Hồ Chí Minh nên tại cuối nội là bản cùng, là cả, cuối kỳ cuối là kẻ thù. Chống loài giặc này là công việc rất to lớn, nặng nề và phức tạp; một cuộc chiến đấu không lạ vì công việc nhiều, lại chớ có tiền là trong lịch sử tại nặng chúng ta kém, kinh nghiệm chúng ta ít. Hồ Chí Minh đã sớm phát hiện ra các nguy cơ, khó khăn, thử thách trong công cuộc xây dựng chuïnhóa xã hội mà chúng ta phải vượt qua. Nó là chuïnhóa cải nhân, tham ô lãng phí, quan liêu, chia rẽ bè phái, mất đoàn kết, chủ quan, bảo thủ giáo điều...

Nên “xây dựng nước độc lập để nâng cao

⁽³⁾ Hồ Chí Minh. *Sđđ*, t.12, tr.474.

⁽⁴⁾ Hồ Chí Minh. *Sđđ*, t.9, tr.291.

hôn trỗi chiến tranh” Hoà Chí Minh rất thân trong trong bôôic nĩ, phông thối, biền pháp xây dựng chuĩng hĩa xã hoả ôi Viêt Nam. Ngôôic xac ñinh thối ky quai ño ôi Viêt Nam la ñmôt thối ky lách sôu lâu dai, ñây khoi khai. Ñoi la ñmôt thối ky phải xây dựng nên tảng vấ chất và ky thuật của chuĩng hĩa xã hoả, ño miến Bắc tiến dần lên chuĩng hĩa xã hoả, coi công nghiệp và nông nghiệp hién ñai, coi văn hoả và khoa học tiến tiến.

Tôiquan niếm và thối ky quai ño ñhõ vấ, thãm nhuan chæ dân của Lenin và viéc “bãc ñhõng nhõp cầu nhõi löa chõn ñhõng giai pháp trung gian, quai ño vớa tâm”, Hoà Chí Minh xac ñinh bôôic nĩ của thối ky quai ño ôi Viêt Nam la phải qua nhieu bôôic, “bôôic ngan, bôôic dai, tuy theo hoan cảnh, chõu ham lam mau, lam rãm rõ ñi bôôic ñau vớng chæc bôôic ấy, cõu tiến dần dần”. Mõ trong ñhõng ñieu quan trong bãc nhất la phải ñeu cao tinh thần ñoic lập, tõi chuĩ tìm tõi, sáng tạo, chõng giã ñieu, rãp khuan kinh nghiём ñoic ngoai..

Hoà Chí Minh cũng chuĩ yu bãc ñõng ñhõng nhân to bãc ñaim thõc hién thãng löi các nhiём vui cách mạng, ñhõ sõi lãnh ñai ñuing ñain của Ñaing, vai trò toã chõic, quai ly của Nha ñoic, sõi mạnh của khoi ñai ñoan kết toan dân tộc; ñõng thõic học tập coi chõn löc kinh nghiём của các ñoic, kết hõp ñai löc với ngoai löc, sõi mạnh dân tộc với sõi mạnh thối ñai.

Hoà Chí Minh và ñngõi xây dựng hệ thống ly luãn cách mạng xã hoả chuĩng hĩa Viêt Nam, ñõng thõic cùng với Ñaing ta toã chõic và lãnh ñai sõi nghiём xây dựng chuĩng hĩa xã hoả. Thanh töu của hôn 20 năm ñoi mỗi coi nhieu nguyeñ nhân trong ñoi bãc hõc quan trong hàng ñau la công cuộc ñoi mỗi ñoic tiến hành trên nên tảng chuĩng hĩa Mãc- Lenin và tö ñõng Hoà Chí Minh. Tõ ñõng Hoà Chí Minh và chuĩng hĩa xã hoả ño tõi ñhõng thanh töu to lớn coi yu hĩa lách sõi chõa ñõng giã trừ ly luãn và thõc tiến to lớn trong thối ñai ngay nay.

Mõ hõng khai thác môi trường nghiём cõu Hoà Chí Minh hién nay la can lam rõ giã trừ di sản

Hoà Chí Minh trong thối ñai ngay nay. Chung ta ñang sống trong một thế giới coi nhieu ñoi thay, dién bién nhanh chóng và phõic tạp. Cuộc khuing hoang kinh tế thế giới tuy ñai coi ñau hiếu hoả phuc ñhõng coi dién bién phõic tạp, khoi löõng. Toan cầu hoả kinh tế cách mạng khoa học - công nghệ hoả bình, hõp tác phát triển văn hoá xu thế lên trên thế giới. Tuy nhiên, coi một luãn ñiem xuyên suốt cả ñoic phân tích ky löõng trên tinh thần cách mạng, khoa học, thõc tiến, ñoi la “ thế giới coi ñoi thay ñhõng tö ñõng Hoà Chí Minh sống mãi”⁽⁵⁾.

Ban tõi giã trừ thối ñai trong di sản Hoà Chí Minh, cần quan tâm tõi ñhõng nhân xet ñainh giai của các chính khách, hõc giai thế giới. Mỗi ngõi ñeu cho rằng trong thế giới ñây ñõng ñõng của chung ta ngay nay, ñang dién ra ñhõng bién ñoi lớn lao. Khai niếm của chung ta và chuĩng hĩa xã hoả, và các con ñõng và các phõng pháp xây dựng chuĩng hĩa xã hoả cũng thay ñoi. “ Ñhõng trong mỗi bién ñoi cũng coi một số ñieu quan trọng khõng hẽ thay ñoi. Ñoi la ly töõng xã hoả chuĩng hĩa, các tö ñõng nhân ñai chuĩng hĩa, tõi do, dân chủ và công bằng xã hoả, mã Chuĩ tịch Hoà Chí Minh, nha yeu ñoic vớ ñai, ngõi theo chuĩng hĩa quốc tế ñai công hién trên ñoi mình cho ñhõng ly töõng ñoi”⁽⁶⁾.

Ban và giã trừ tö ñõng Hoà Chí Minh trong thối ñai hién nay, bã Mãc-xe-la Lôm-bãc-ñoã (Marcela Lombardo), Giãm ñoic Trung tâm nghiём cõu Triết hõc, chính trò xã hoả Mã hi-coã cho rằng: “Rõ ràng la ñhõng sõi kiến bãc giõu cho thấy thế giới ñang chuãn bã cho thién nién ky thõu bã; và sõi ñoi ñau khõng phải bằng vũ khí quai sõi ñõ, mã bằng sõi mạnh tö ñõng. Ngay nay, cuộc ñau tranh giõa hai thõu triết hõc và cuộc sống trời

⁽⁵⁾ Voi Nguyeñ Giãp. *Bãi phát biểu tại Hội nghi quốc tế “Hoà Chí Minh-Viêt Nam-Hoả bình thế giới”*, ñoic toã chõic tại Can-cuit-ta (Anh Ño), ngày 14-1-1991.

⁽⁶⁾ Trung tâm Khoa học xã hoả và nhân văn quốc gia - Ủy ban quốc gia UNESCO của Viêt Nam. *Chuĩ tịch Hoà Chí Minh- Anh hùng giải phóng dân tộc, nha văn hoả lớn*. Nxb Khoa học xã hoả, Hà Nội, 1995, tr.120.

nein roiret hôn bao giờ hết. Nó là một thói quen hoặc nhìn thế giới nhờ một cái gì đó bất biến, trong đó mọi thay đổi chỉ là những mô hình; và loài kia nhìn thế giới nhờ một quá trình mà ở đó những thay đổi là có nguồn của sự giàu có tiến bộ và nhằm tìm kiếm một niềm hạnh phúc trong lòng với niềm tin. Vì thế mà những con người nhờ Hoà Chí Minh ngay cả trong thời kỳ này, vì họ là những người này cho chúng ta lý do để sống và khai thác thế giới hiện những giá trị của mình”⁽⁷⁾.

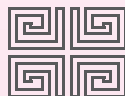
Tại Hội thảo Quốc tế kỷ niệm 100 năm Ngày sinh Chủ tịch Hoà Chí Minh tổ chức tại Hà Nội, tháng 3 -1990, một bài biểu phôi nói: “Chúng tôi nên này có người theo nào Hoà, có người theo nào Phát, nào Tin lành, nào Thiên chúa, trở về chúng tôi không hiểu nhau, qua hai ngày hội thảo, chúng tôi có thể ngồi lại nói chuyện vui vẻ với nhau, vì chúng tôi có cái chung là lý tưởng Hoà Chí Minh: “Muốn cho nhân loại được tự do, hạnh phúc”⁽⁸⁾.

Rồi một Chan-nra, Chủ tịch Hội đồng Hoà bình thế giới nhân giải thưởng Nobel của tổ chức Hoà Chí Minh với thời này: “Bất cứ nơi nào chiến đấu cho một lập tự do, ở đó có Hoà Chí Minh và người của Hoà Chí Minh bay cao. Bất cứ nơi nào chiến đấu cho hoà bình và công lý ở đó có Hoà Chí Minh và người của Hoà Chí Minh bay cao. Ở

bất cứ nơi nào nhân dân chiến đấu cho một thế giới mới, chúng tôi nghe, ở đó có Hoà Chí Minh và người của Hoà Chí Minh bay cao.

Phong trào hoà bình thế giới này hoặc nó có những gì ở Hoà Chí Minh và nước Việt Nam của người? Một lập tính chất cho một quốc gia của phong trào hoà bình thế giới này trước mặt mặt nhân loại đang bị cạnh tranh của nhân dân Việt Nam. Hai lập những bên cạnh cuộc đấu tranh của nhân dân Việt Nam và những bên cạnh Hoà Chí Minh, phong trào hoà bình thế giới này nhìn thấy rõ hơn bao giờ hết sự gắn bó sống còn giữa cuộc đấu tranh vì một lập tự do, cuộc đấu tranh cho chính nghĩa và cuộc đấu tranh cho chủ nghĩa xã hội. Những bên cạnh cuộc đấu tranh của nhân dân Việt Nam, chúng ta học được từ Chủ tịch Hoà Chí Minh sự cần thiết phải kết hợp cuộc đấu tranh bảo vệ hoà bình thế giới, chống chiến tranh, với cuộc đấu tranh để xây dựng một thế giới mới, trong đó chủ nghĩa xã hội và một lập tự do vánh vánh bỏ xa bờ”⁽⁹⁾.

Kỷ niệm 120 năm Ngày sinh Chủ tịch Hoà Chí Minh lập dịp để chúng ta thêm một lần nữa tổng kết và ghi tác công hiến to lớn của Hoà Chí Minh với cách mạng Việt Nam và tiếp tục đưa dân tộc Việt Nam sánh bước cùng thời này.

⁽⁷⁾ Trung tâm Khoa học xã hội và nhân văn quốc gia - Ủy ban quốc gia UNESCO của Việt Nam. *Sđđ*, tr.125-126.

⁽⁸⁾ Võ Nguyên Giáp. *Tổ chức Hoà Chí Minh- quá trình hình thành và phát triển*. Nxb Sỏi đá, Hà Nội, 1993, tr.9.

⁽⁹⁾ Viện Hoà Chí Minh: *Hoà Chí Minh sống mãi trong trái tim nhân loại*. Nxb Lao Động- Nxb Quân đội nhân dân, Hà Nội, 1993, tr.90-91.